

Latviešu valodas un literatūras**3. posma olimpiāde 8.–9.klasei****2014. gada 4.aprīlī****1. daļa****Kultūras notikumi 2013. gadā**

Atbildi uz jautājumiem! (20 punktu)

1. 2013. gadā kultūras pils „Ziemeļblāzma” Vecmīlgrāvī svinēja 100 gadu jubileju. To uzcēla savulaik veiksmīgs uzņēmējs un mecenāts Augusts Dombrovskis. Viņš 1907. gadā uzcēla arī „Burtnieku namu”, kurā uzturējušies tādi latviešu rakstnieki kā J. Jaunsudrabiņš un K. Skalbe, kā arī Dainu tēvs. Uzraksti Dainu tēva vārdu un uzvārdu! Uzraksti, kāds ir šī cilvēka mūža ieguldījums latviešu kultūrā!

a) _____

1.a _____

b) _____

1.b _____

2. „Režisora Jāņa Norda filma 2013. gadā bija iekļauta ASV Kinoakadēmijas balvas *Oskars* nominācijas *Labākā ārzemju filma „garajā sarakstā”*,” lasāms interneta vietnē *oscars.org*. Filma ir par attiecībām starp trīspadsmitgadīgu Rīgas skolnieku Raimonu un viņa māti. Uzraksti, kā sauc šo filmu!

_____

2. _____

3. Vācu jauniešu vidū 2013.gadā populāra kļuvusi latviešu autora Māra Putniņa grāmata, kuru Latvijas lasītāji iepazīna jau pirms desmit gadiem. Tā ir nominēta vācu jaunatnes literatūras balvai kā labākā tulkotā grāmata. Uzraksti, kā sauc šo grāmatu!

_____

3. _____

4. Brīvības pieminekļa autoram Kārlim Zālem 2013.gadā apritēja 125 gadi. Kādi vārdi iekalti Brīvības pieminekļa pakājē? Kurš latviešu dzejnieks ir šo vārdu autors?

a) _____

4.a _____

b) _____

4.b _____

5. Tieši pirms ceturtdaļgadsimta pirmo reizi atskanēja skatītāju ovācijas latviešu rokoperai. Toreiz, 1988. gadā, tā pulcēja vairāk nekā 160000 skatītāju, kļūstot par mūsu nācijas muzikālās atdzimšanas un Atmodas simbolu. Atzīmējot šo nozīmīgo gadskārtu, 2013. gadā skatītājiem bija iespēja noskatīties šīs rokoperas jauniestudējumu. Uzraksti, kā sauc šo rokoperu, tās libreta un mūzikas autorus!

a) _____

5.a _____

b) _____

5.b _____

c) _____

5.c _____

6. 2013. gadā latviešu dzejniekam Imantam Ziedonim tika atzīmēta 80 gadu jubileja. Imanta Ziedoņa vēlme bija, lai viņa vasarnīca kļūtu par vietu, kur pulcēties radošiem cilvēkiem. Kur atrodas šī vasarnīca, kā sauc fondu, kas atbalstījis šo ideju?

a) _____

6.a _____

b) _____

6.b _____

7. Dzejnieks Jānis Peters rakstījis: „Dzejnieks (1933-1983) dzīvoja Altonavas ielā koka namiņā bez tā sauktajiem labiekārtojumiem, bet viņš neprasa citu dzīvokli un protestēs, ja viņam to dos. Un vienubrīd neļāvās taisīt remontu dzīvoklī laikam tāpēc, lai neaizkrāsotu ciet visus šos dzejas gadus. Viņš pastaigājās visbiežāk pa loku Mārupes iela – Āgenskalna tirgus – Māras diķis – Arkādija.” Uzraksti, kā sauc dzejnieku, kam veltītas šīs rindas? Kas šobrīd atrodas šajā „namiņā”?

a) _____

7.a _____

b) _____

7.b _____

8. „Nekāpiet virsū -
Tā sirds uz trotuāra ir [..]
Uz visiem trotuāriem
No Ziepniekkalna līdz Sarkandaugavai,
Un, kad apbūvēs Ķengaragu,
Neslampājiet –
Uz trotuāra būs sirds.” (O. Vācietis)

Kuram dzejniekam veltītas šīs dzejas rindas?

_____

8. _____

9. Kurš gan nezina vīriņu, kas dzīvo uz jumta – vislabāko rotaļu biedru pasaulē? Omulīgais vīriņš ar propelleru uz muguras ir viens no Astridas Lindgrēnes grāmatu pazīstamākajiem varoņiem, kuru iemīlojuši gan bērni, gan pieaugušie. Tagad viņa piedzīvojumi skatāmi arī baleta izrādē, kuras mūzikas autors ir viņa vārdabralis. Uzraksti, kā sauc šo baletu un komponistu!

a) _____

9.a _____

b) _____

9.b _____

10. Latvijā atzīta dzejniece un dramaturģe uzrakstījusi savu pirmo prozas grāmatu par bērniību, kas pavadīta Sibīrijā. Uzraksti autores vārdu un uzvārdu un romāna nosaukumu!

a) _____

10.a _____

b) _____

10.b _____

11. 2013.gadā Rīgā notika XXV Vispārējie latviešu Dziesmu un XV Deju svētki! Latvijas valsts himnu „Dievs, svētī Latviju!” diriģēja simtgadnieks, goda virsdiriģents no Kanādas. Kā sauc šo diriģentu?

_____

11. _____

12. Kāpēc Rīgai 2014. gadā tiek pievērsta liela uzmanība Eiropā?

_____

12. _____

Kopā
par
1.daļu:

_____

2. daļa

Darbs ar tekstu

Izlasi Jāņa Rokpeļņa darbu „Pilsētas kanāls. Ceļinieka piezīmes” un izpildi uzdevumus!
(40 punktu)

1. Mana bērniņas upe bija Rīgas kanāls, jo turpat netālu kādā Elizabetes ielas daudzstāvu mūrenē es mitinājos. Tā kā pienāktos vairāk mīlēt Daugavu: tās anketas datu, biogrāfijas, garuma, platuma, dabiskākas izcelšanās dēļ (to taču izrakuši zvēri un putni, nevis cilvēki).
2. Bet Daugava bija par tālu un varenu un brīžiem likās gandrīz vai literārs tēls – kā lakstīgala, mierlaiku Latvija, roze...
3. **Ūdeni** mēs nestādām, nesējam, neaudzējam kā maizi (kaut arī **aizrautīgi mēslojam**), ūdens aug, vairojas, iznīkst, krīt no debesīm, stīdz no pazemēm – ūdens ir viens no visbrīnišķīgākajiem radījumiem ne tikai Rīgā, bet arī Visumā.
4. Taču, palūk, cik rūpīgi un pamatīgi ar knābi sevi spodrina kanāla pīle! Krastmalas koku un krūmāju nespodros atspulgus kanāls nedara tīrākus, bet gan vēl brūnākus, savalkātākus.
5. Ko tur... Tos **trīs ar kapeikām kilometrus** no kanāla ietekas Daugavā līdz tā sākumam varu svilpodams nostaigāt šajā saulainajā maija sestdienā. Un ūdens ir ziedlapu un sēklu piebiris vienlaikus zied viss mežrozītes un ceriņi visādas puķes un koki ka smaržas sakuļas neizdibināmā pikucī Vienīgi tur kur zālajos spēlējas bērni visas pārējās pārmāc pieneņšulas smarža asā un spirtgā
6. Atrauju skatienu no Andrejostas buru nēzdodziņiem, un mans gājums iesākas viscaur laikmetiskā videotrillera noskaņā, proti, pirmais majestātiskais kanālmalas objekts ir Anatomikums, Anatomiskais teātris – apsūbējušu pieneņziedu krāsas ķieģeļu ēka ar spožām zelta adatām tornišos... Šā teātra apmeklējums skolas gados vēl nav gluži izgaisis no atmiņas... Teikšu tā: labāk gan ejiet uz Nacionālo teātri – tas ir mīlīgāks kanāla krastmalnieks.
7. Pieslejos pie pavēsā laternas ceļaspieķa. Kaut kas Kronvaldparka koku žestos man nepatīk – koki nevēršas cits pie cita, bet pa taisno – atstātībā, vientuļumā.
8. Neko kolektivistiskāks nejūtas Sudrabu Edžus – rakstnieks. Un tomēr – pie viņa bārdas nolikti daži pieneņziedi, kāds jau apvītis maijpuķīšu pušķis. Bet kur tad pārējie **kolēģi, kanālmalas pastāvīgie apdzīvotāji**? Ja rakstnieks pavērstu acis drusku pa kreisi – tik vien ieraudzītu kā Andreja Upīša zābakus un mēteļa muguru. Kur atrast atbalsta plecu? (Savādi, ka kanālā moži raugās – tas jau iepretim Universitātei – vienīgi akadēmiķis Mstislavs Keldišs, turpretī Alfrēds Kalniņš iecirtīgi uzgriezis muguru ij akadēmiķim, ij kanālam.)
9. Kongresu nams vēl ir pārāk liels zaļknābis, lai to apskalojošie kanāla ūdeņi glabātu kādas mūžīgas zīmes.
10. Toties pretējā krastā joprojām kazarmiski iepletusies otrā videne – pelēkgans zinību trauks, no kā garus gadus smēlos to un šito, šito un to...
11. Nu kanāls iesnaužas dīķa mierā pirms pamukšanas zem Valdemāra ielas. Ko tur apakšā kanāls dara, es nezinu, taču otrpus ielas tas kļūst izkoptāks, sasukātāks.
12. Un Bastejkalna pakājē krasti top pavisam bilžaini; koki ir pašapzinīgi, omulīgi, birģeliski.
13. Tas Bastejkalns nav nekāds nieka kalns. Ne velti tā pakājē ganās neviena neseglots un neiemauktots zelta kumeļš. Vai Saulcerīte jau būtu nodabūta lejā?
14. Nu kanāls kārtējo reizi izsprūk skatienam – šoreiz zem Brīvības ielas. Operas apstādījumos kanālu ievada pīle ar pīlēniem tikko uzartas zemes krāsā. Operas diženi baltā klints atsauc atmiņā Staburadzi.
15. Taču dosimies tālāk – pretī stacijai, tirgum, autoostai. Viss kļūst drudžaināks, gružaināks, žultaināks...

1. uzdevums (8 punkti). Jāņa Rokpeļņa darbā „Pilsētas kanāls. Ceļnieka piezīmes” pieminēti vairāki kultūrvēsturiski objekti, personas. Veic uzdevumus par šiem objektiem un personām!

1.1. Nosauc folkloras žanru, kurā stāstīts par Daugavas rašanos!

1.1. _____

1.2. Uzraksti vienas bērniem domātas lugas, kura 2013./2014. gada sezonā skatāma Latvijas Nacionālajā teātrī, nosaukumu!

1.2. _____

1.3. Uzraksti rakstnieka Sudrabu Edžus (1860-1941) darba nosaukumu par zinātkāru zēnu!

1.3. _____

1.4. Andrejs Upītis (1877-1970) kādā savā jauniešiem veltītā darbā izsaka aicinājumu aktīvi strādāt un sakopt savu tuvāko apkārtni. Uzraksti šī darba nosaukumu!

1.4. _____

1.5. Rīgā ir K.Valdemāra iela un Kronvalda parks. Uzraksti vienu faktu, ar ko ievērojams katrs no šiem latviešu kultūras darbiniekiem!

1.5. _____

K. Valdemārs (1825-1891) _____

A. Kronvalds (1837-1875) _____

1.6. _____

1.6. Uzraksti, no kura latviešu klasiķa daiļdarba ir tekstā pieminētie tēli „zelta kumeļš” un Saulcerīte! Uzraksti arī šī darba autoru!

Kopā par
1.uzd.:

Darba nosaukums _____

Autors _____

2. uzdevums (1 punkts). Uzraksti, kad, tavuprāt, par ēku var teikt tā, kā par Kongresu namu izteicies teksta autors: „Kongresu nams vēl ir pārāk liels zaļknābis.”

2. _____

3. uzdevums (3 punkti). Izskaidro tekstā izceltos vārdu savienojumus!

(Ūdeni) aizrautīgi mēslojam – _____

Trīs ar kapeikām kilometrus – _____

Pārējie kolēģi, kanālmalas pastāvīgie apdzīvotāji – _____

3. _____

4. uzdevums (2 punkti). Vai tu piekrīti autora teiktajam, ka „ūdens ir viens no visbrīnišķīgākajiem radījumiem ne tikai Rīgā, bet arī Visumā”? Pamato savu atbildi!

4. _____

5. uzdevums (2 punkti). No 10. -11. rindkopas izraksti vienu metaforu un vienu personifikāciju!

Metafora – _____

Personifikācija – _____

5. _____

6. uzdevums (3 punkti). Uzraksti katram tekstā pasvītrotajam vārdam vienu sinonīmu!

Mūrene – _____

Smelties – _____

Izsprukt – _____

6. _____

7. uzdevums (1 punkts). Aizstāj vārdu savienojumā „ij akadēmiķim, ij kanālam” vārdu ij ar citu iederīgu saikli!

_____ akadēmiķim, _____ kanālam

7. _____

8. uzdevums (3 punkti). Izskaidro ar cipariem norādītās pieturzīmes!

Atrauju skatienu no Andrejostas buru nēzdodziņiem,^(0.) un mans gājums iesākas viscaur laikmetiskā videotrillera noskaņā,^(1.) proti,^(1.) pirmais majestātiskais kanālmalas objekts ir Anatomikums, Anatomiskais teātris –^(2.) apsūbējušu pieneņziedu krāsas ķieģeļu ēka ar spožām zelta adatām tornīšos...^(3.)

Nr.	Pieturzīmes lietojuma pamatojums
0.	<i>Komats atdala neatkarīgas teikuma daļas.</i>
1.	<i>Komati atdala</i>
2.	<i>Domuzīme atdala</i>
3.	<i>Daudzpunkte norāda</i>

8. _____

9. uzdevums (4 punkti). Saliec trūkstošās pieturzīmes!

Un ūdens ir ziedlapu un sēklu piebiris vienlaikus zied viss mežrozītes un ceriņi visādas puķes un koki ka smaržas sakuļas neizdibināmā pikucī. Vienīgi tur kur zālajos spēlējas bērni visas pārējās pārmāc pieneņsulā smarža asā un spirtgā

9. _____

10. uzdevums (4 punkti). Pārveido un uzraksti teikumu tā, lai tajā būtu divdabja teiciens, savrupināta pielikuma grupa, tiešā runa ar piebildi aiz tiešās runas vārdiem!

Jānis Rokpelnis izteicies, ka operas diženi baltā klints atsauc atmiņā Staburadzi.

---

10. _____

11. uzdevums (2 punkti). Uzraksti radniecīgu vārdu virkni, parādot, kā no lietvārda „gruzis” var darināt īpašības vārdu vispārākajā pakāpē!

Gruzis $\Rightarrow$ _____ $\Rightarrow$ _____ $\Rightarrow$ _____

11. _____

12. uzdevums (2 punkti). Kā autoram izdevies parādīt kontrastus Rīgas ainavā? Atbilde pamato ar diviem faktiem no teksta!

---

12. _____

13. uzdevums (3 punkti). Kuram prozas žanram, tavuprāt, atbilst J. Rokpeļņa teksts? Atbilde pamato, minot divus faktus!

---

13. _____

14. uzdevums (2 punkti). Kādu iespaidu par Rīgu tu guvi, izlasot šo tekstu? Pamato savu atbildi!

---

14. _____

Kopā
par
2.daļu:

_____

3. daļa
Tekstveide

Izvēlies vienu no tematiem un uzraksti pārdomu darbu 250–300 vārdu apjomā!

(30 punktu)

- „Rīga, mana Rīga.” (A. Čaks)
- Rīga – kontrastu pilsēta.

Uzmetums.

Kods _____

Lined area for notes or calculations.

Kods _____

Vērtētājs	Saturs	Argumentācija	Kompozīcija			Vārdu krājums	Stils	O.,i.	Kopā	3.daļas vērtējums
			Apjoms	Rindkopas	Secīgums					
Pirmais										
Otrais										